

Kıbrıs'ta Mevlitçi Kadınlar ve Mevlit Geleneği'ne Dair

## KIBRIS'TA MEVLİTÇİ KADINLAR VE MEVLİT GELENEĞİ'NE DAİR

*Reyhanoğlu, G. (2021). Kıbrıs'ta Mevlitçi Kadınlar ve Mevlit Geleneği. Ankara: Sonçağ Akademi.*

**Mehmet Hakkı Bal** 

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Yüksek Lisans Öğrencisi, Hatay/ Türkiye, yesil\_edebiyatci@hotmail.com

### Öz

Kıbrıslı Türklere mevlitçilik kadın eksenli bir kurumdur. Bu çalışmada, Kıbrıslı Türk kadının mevlide dair inanç ve icraları, mevlitçilik mesleği ve işlevleri, mevlitçi kadının yetişme şartları, usta-çırak ilişkisine dair bilgi ve deneyimleri ele alınmıştır. Çalışmada ayrıca; mevlit metni ve mevlidin tarihi geçmişine, din ve kadın ilişkisine, Kıbrıslı Türklerin inançsal yapısına aynı zamanda geleneğin değişim ve dönüşümüne değinilmiştir. İşlevsel bakış açısıyla değerlendirilen çalışmanın sonuç kısmında, mevlit geleneğinin Kıbrıslı Türklerin milli kimliklerini korumada önemli bir rol üstlendiğine, geleneğin usta-çırak ilişkisi aracılığıyla öğrenildiğine, ancak günümüz toplumunda usta-çırak geleneğinin kaybolmaya yüz tuttuğuna vurgu yapılmıştır.

**Anahtar Kelimeler:** Mevlit, Kıbrıslı Türkler, kadın, ritüel, halk inançları

### Abstract

Mawlid is a woman-oriented institution among Turkish Cypriots. In this study, the beliefs and performances of Turkish Cypriot women about the mawlid, the profession and functions of mawlid, the upbringing of the mawlid woman, the knowledge and experience of the master-apprentice relationship are discussed. Also in the study; The text of the Mevlid and the historical background of the Mevlid, the relationship between religion and women, the religious structure of the Turkish Cypriots, as well as the change and transformation of the tradition are mentioned. In the conclusion part of the study, which is evaluated from a functional point of view, it is emphasized that the

## Kıbrıs'ta Mevliçi Kadınlar ve Mevliç Geleneği'ne Dair

tradition of Mevliç plays an important role in preserving the national identity of the Turkish Cypriots, the tradition is learned through the master-apprentice relationship. But the master-apprentice tradition is on the verge of disappearing in today's society.

**Keywords:** Mevliç, Turkish Cypriots, women, ritual, tradition, folk beliefs

Dr. Gönül Reyhanoğlu'nun yazmış olduğu *Kıbrıs'ta Mevliçi Kadınlar ve Mevliç Geleneği* adlı eser, Sonçağ Akademi'den 2021 yılının Mayıs ayında çıkmıştır. Toplam 548 sayfadan oluşan bu eser yedi bölümden oluşmaktadır.

“Kıbrıs Türk Kültüründe Masal Geleneği” başlıklı teziyle Dr. unvanını alan Reyhanoğlu'nun temel çalışma alanı Kıbrıs Türk kültürüdür. Toplumsal süreçler, gelenek-görenek ve inançlar, mit ve masal türü anlatı ürünleri, bununla birlikte şaman, masal anlatıcısı, mevliçi gibi icracılar ise özel olarak ilgilendiği çalışma alanı ve konulardır. Milli Folklor, Folklor/Edebiyat, Türkbilig, Türklük Bilimi Araştırmaları, Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi, Uluslararası Halkbilimi Araştırmaları Dergisi gibi pek çok akademik dergide özellikle Kıbrıs Türk kültürü üzerinde yayımlanmış makaleleri, Rauf Denkaş Armağanı, Dört Kıtada Folklorun İzinde: Prof. Dr. Özkul Çobanoğlu Armağanı, Kadın Kaleminden Kadın Algısı, Jale Öztürk Armağanı gibi kitaplarda bölüm yazarlıkları, çeviri makaleleri bununla birlikte çeşitli ulusal ve uluslararası sempozyum ve kongrelerde sunulmuş bildirileri vardır.

Yedi bölümden oluşan kitabının giriş bölümünde Reyhanoğlu, bu çalışmadaki temel amacının pek fazla değinilmemiş konulardan birini ele alarak, Kıbrıslı Türk kadının mevlide dair inanç ve icralarını, mevliçilik mesleğini ve işlevlerini, mevliçinin yetiştirme şartlarını, usta-çırak ilişkisine dair bilgi ve deneyimlerini, ritüelleri icra ediş biçimlerini ve toplumsal süreçte inançsal boyutuyla yer alma biçimlerini görünür kılmak olduğunu ifade etmiştir.

Yazar, çalışmanın odak noktası olarak “geleneksel kültür içinde halk inançlarının kadınlar üzerindeki etkisinin ne olduğu, onlar

## Kıbrıs'ta Mevlitçi Kadınlar ve Mevlit Geleneği'ne Dair

için bu inanç ve ritüellerin ne anlam ifade ettiği, diğer bir deyişle Kıbrıslı Türk kadınların geleneksel inanca dair tecrübeleri”ni ele aldığını belirtir. Çalışmaya konu olan törenlere ve törenleri icra eden mevlitçilere ad olan mevlit, Süleyman Çelebi'nin 1409 (Hicrî 812) yılında Bursa'da tamamladığı *Vesilet'ün-Necât* adlı eserdir.

Kitap bir nitel araştırma yöntemi olan gözlem ve görüşme yoluyla elde edilen bulgular üzerinden kurgulanmıştır. Çalışmada konuyla ilgili teolojik alanda yapılan tartışmalar dışarda tutularak, 2013-2019 yılları arasında çeşitli zaman aralıklarıyla kartopu yöntemiyle ulaşılan kaynak kişilere açık uçlu sorular sorulmak suretiyle görüşmeler yapılmış, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yaşayan Kıbrıslı Türklerden toplanan bilgiler üzerinden Kıbrıs Türk kadınlarının mevlit geleneği ve mevlitçilik mesleğine dair deneyimler aktarılmıştır.

Çalışmanın tarihî sınırları iki bölüme ayrılmıştır. İlki, 1940'lı yıllardan 1974 yılına (34 yıl), ikincisi ise özellikle adanın güneyinden kuzeyine göçle birlikte önemli bir tarihî geçiş, kırılma noktası olan 1974'ten günümüze (47 yıl) şeklinde sınırlanmıştır. “1974 Kıbrıs Barış Harekâtı” öncesi ve sonrası şeklinde karşılaştırma yapılarak mevlit geleneğinin günümüzdeki durumu tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmada, mevlit ve mevlitçiler halk İslamı'ndaki görünüşleriyle; özellikle kültürel süreklilik, geniş halk kitlelerince benimsenme, işlevleri, kadınların icra ettiği ve dinleyicileri de kadın olan törenler içerisindeki yaygınlığı bağlamında ele alınıp incelenmiştir.

Çalışmada kullanılan malzemeyi tasnif ve sistemleştirme yöntemi, Çobanoğlu'nun (2000) *Âşıklık Geleneği ve Destan Türü* adlı kitabında destancılar için kullandığı modellemesi ve Gökdemir'in (2008) “Kıbrıslı Türklerde Masal Geleneği” adlı doktora tezindeki masal anlatıcıları için kullandığı modellemesinden esinlenilmiştir. Verilerin analizinde ise işlevsel kuramın bakış açısı doğrultusunda, Malinowski'nin “kültür kavramı ve işlevselciliğin genel aksiyomları”ndan, Durkheim'in, Weber'in, Fromm'un, Ziya Gökalp'in dine bakış

## Kıbrıs'ta Mevliçî Kadınlar ve Mevliçî Geleneği'ne Dair

açılardan yararlanılmıştır. Sahadan elde edilen veriler kùltùr kavramından yola çıkılarak; halk İslamı, kadın alanı, özel alan, kadın deneyimleri, ritùeller ve bunların işlevleri, kùltùrel sùreçler, kùltùrel aksiyomlar, sosyal sermaye, işlevsel bakış açısı, sùzlù kùltùr vb. kavramlar üzerinden çözümlenmeye ve anlaşılmaya çalışılmıştır.

Mevliçî Metinleri ve Mevliçî Tùrenleri konusunun ele alındığı birinci b÷lùmde, *mevliçî* kelimesinin anlamı, İslam dũnyasındaki mevliçî metinlerinin neler olduğundan yola çıkılarak Sùleyman Çelebi'nin yazmış olduğu *Vesilet'ün-Necât* isimli eserin ònem ve etkisi, ardından da Osmanlı'dan gũnümüze Mevliçî Kandili ve mevliçî geleneğinin tarihî gelişimi tartışılmıştır.

Kitabın ikinci b÷lùmù Din ve Kadın konusuna ayrılmıştır. Yazar, konuyu Din ve İnanç, İslamiyet ve Peygamber Sevgisi, Geleneksel Halk Dindarlığı, Kadın ve Din başlıklarıyla ele almıştır. Reyhanoğlu, Din ve İnanç kısmında dinsel yaşamı ve inanç dũnyasını anlayabilmek için bireyin yaşadığı toplum òğretilerine bakmak gerektiğini ifade eder. Din ve toplum ilişkisi hakkında bilgiler veren yazar, dinin toplumsal yaşamdaki òneminden bahsetmiş, din ve inançların toplumdan ayrı dũřünülemeyeceđi, bu bağlamda da var olan inancın insanların davranışlarında gòrùlùp gòzlemlenebileceđini savunur. İslamiyet ve Peygamber Sevgisi kısmında İslam dininin insandaki sevgi ve akıl gibi gũlerini kullanmasını destekleyen hũmanist bir din olduğu, İslam dininin kitabı Kur'an-ı Kerim'in Peygambere yaptđı vurgunun, İslam inancında olanlarda yoğun Peygamber sevgisinin oluşmasına ve ona kutsiyetler atfetmelerine sebep olduğu vurgulanır. Geleneksel Halk Dindarlığı kısmında yazar, Tùrklerin geniş bir coğrafya ve farklı zaman ve mekân dilimlerinde yařadđını dolayısıyla toplumsal katmanlarda Mùslùmanlıđın değişik biçimlerde algılanıp yařandđının altını çizer.

Reyhanoğlu, òzellikle Tùrk toplulukları arasında eski Tùrk inançlarının izlerinin gelenek-gòrenekle harmanlanarak İslamiyet içinde yařadđından bahseder. Literatürde halk İslam'ı, halk dindarlığı, geleneksel halk dindarlığı şeklinde

## Kıbrıs'ta Mevliçî Kadınlar ve Mevliçî Geleneği'ne Dair

kullanım mevcuttur. Yazar, “geleneksel halk dindarlığı” kavramını tercih etmiştir. Kadın ve Din kısmında tarihin erken dönemlerinde kadının yerine ve bununla birlikte şaman, şifacı kadın, kadın evliyalar ve mevliçîliğe kadar uzanan din-kadın ilişkisine değinmiştir. Kıbrıslı Türklerde mevliçîlik kurumu erkek mevliçîlerin de varlığına karşın, daha fazla kadınların etkili olduğu bir alan olduğunu ifade eden yazar, kadınların inanma ve dindar bir görüntü içinde olma bakımından erkeklerden daha farklı bir konumda olduğu sonucuna ulaşır.

Kıbrıslı Türklerde din ve inanç yapısını anlamak için Kıbrıs'ın geçirmiş olduğu tarihî süreç, çalışma için şu şekilde tasnif edilmiştir: Osmanlı'dan İngiliz hâkimiyetine kadar olan dönem (1571-1878), İngiliz dönemi ve etkisinin devam ettiği dönem [(1878-1960)-(1960-1974'lerin başı)], 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı'ndan günümüze kadar olan dönem (1974-2021). Osmanlı'dan İngiliz hâkimiyetine kadar olan dönemle ilgili bilgiler çok yeterli değildir. Peygamber'in halası olarak bilinen Hala Sultan'ın, Kıbrıs'ta önemli bir merkezde türbesinin olması, bir kadın olarak Kıbrıs'ta güçlü bir kült oluşturmasına neden olmuştur. Kıbrıs'ta kadın merkezli inanç noktasında öneminden bahseden yazar ayrıca Kıbrıs'ta Sünnilik, Alevilik, Sufilik, Bektaşılık çok daha gerilere gidersek eski Türk dinî ve inançlarının izlerinin varlığının ve harmanının günümüze kadar devam ettiğini ifade eder. Yazar, İngiliz döneminde halkın dinî değerleri devam ettirme noktasında gerilemesine karşın bu dönemde Mevliçî Kandili'nin resmî tatil olmasının halkı bu sembol etrafında bir araya getirdiğini ifade eder.

Kıbrıslı Türklerde Mevliçîlik temel başlığı kitabın üçüncü bölümüne aittir. Bu bölümde yazar, kaynak kişilerle yapılan görüşme sonucunda *mevliçî* denildiğinde geleneğin içinde Kur'an'dan sureler, ilahiler ve dualarla beraber Süleyman Çelebi'nin yazdığı *Vesiletü'n- Necât*'in okunduğunu, mevliçî okuyan bu kişilere “mevliçî” denildiğini belirtir. Reyhanoğlu, mevliçîliğin Kıbrıslı Türklerde kadın merkezli bir kurum olduğunu, ölümle ilgili törenler ve Mevliçî Kandili dışında yapılan mevliçî törenlerinin tamamının kadın eksenli törenler olduğunun altını çizer. Mevliçîlerin özelliklerine yer verildiği

## Kıbrıs'ta Mevliçî Kadınlar ve Mevliçî Geleneği'ne Dair

bu bölümde, mevliçî okuyanların usta-çırak ilişkisi içerisinde sözlü geleneğin içinde deneyim kazanarak geleneksel törenlerin icrasını yaptığını belirtir. Mevliçîliğin hem maddi hem de manevi boyutu olan bir meslek olduğunu ifade eder. Yazar, mevliçî olma aşamalarını dört grupta toplar: 1. Mevliçî, küçüklüğünde mevliçî olan bir aile büyüğü veya akrabasının yanında çıraklık yoluyla öğrenmiştir. 2. Ailesinden veya akrabalarından biri dindar bir kişi olup geleneksel inanca dair unsurları ondan görerek öğrenmiştir. 3. Geleneği toplumdan görerek tecrübe etmiştir. 4. Hacca gidip hacı olduktan sonra veya hafızlık yapmış kişiler zaman içinde talep görerek bu işe başlamışlardır.

Yazar, mevliçînin özellikle bir kadın alanı olduğunu, bu bağlamda da genellikle belli bir olgunluğa ve yaşa erişen kadınların icra ettiğini belirtir. Mevliçî törenlerine katılan kız çocukları tören esnasında mevliçîleri gözleyerek model alma yoluyla mesleği öğrenirler. Mevliçî olmak için psiko-sosyal şartların oluşması, kişinin iletişimi seven, hoşgörülü, dürüst ve ahlaklı bir kişiliğe sahip olması, inancının tam, sözünde ve bilgisinde güvenilir olması da önemlidir. Mevliçînin bir başka özelliği de istekli, meraklı, yetenekli olması, sesinin güzel, okuyuşunun makamlı olması da gereklidir. Mevliçînin icraya devam edebilmesinin şartı dinleyiciler tarafından beğenilmesi ve talep görmesidir.

Geleneğe göre, mevliçîliğe başlayan kişinin tecrübeli bir ustadan onay alması gerekir. Buna izin alma, izinli olma denir. Mesleğe başlangıç, kişinin toplum önünde icrasıyla başlar. Mevliçî törende giyim ve davranışına dikkat eder. Mümkün olduğunca bedenlerinin her yerini kapatacak giysiler, başlarından omuzlarından aşağı bırakılan başörtüsü örtmeye gayret ederler. Törene katılan mevliçî yanında Kur'an-ı Kerim, Yasin suresi kitapçığı, namaz ve mevliçî kitaplarını bulundurur. Mevliçîler bu işi "Allah'ın rızasını kazanmak", "Peygamberin şefaatine nail olmak", "topluma hizmet için" yaptıklarını söylese de verilen parayı da kabul etmektedirler. Mevliçîliğin bir meslek olduğu vurgusunu yapan Reyhanoğlu; bilgi, birikim ve tecrübe gerektiren bu işi herkesin

## Kıbrıs'ta Mevliîçi Kadınlar ve Mevliî Geleneği'ne Dair

yapamayacağını, dolayısıyla da zaman ve emek harcayan mevliîçinin emeğinin karşılığının davet eden tarafından verilmesi gerektiğine halkın inandığını ifade etmektedir. Bu bölümün son kısmında mevliîçiler arasında bir rekabet ve çatışmanın yaşandığını öne çıkaran yazar, rekabetin hem kadınlar arasında hem de din görevlileri arasında geçtiğini belirterek, mevliîçilerle din görevlileri arasındaki çatışmanın temelini geleneksel halk dini ile kitabî İslam arasındaki çatışmaya bağlar. Bununla birlikte ekonomik kazanç ve saygınlık da bu rekabette önemlidir.

Kitabın dördüncü bölümü, Mevliî Törenleri ve Mevliîçinin Görevleri başlığını taşımaktadır. Bölüm, Mevliî Kandili, Ölümle İlgili Törenler, Adaklar, Diğer İşler ve Çevresindekileri Bilgilendirmek alt başlıklarıyla incelenmiştir. Mevliî Kandili, Peygamberin doğumu münasebetiyle kutlanır. Osmanlı döneminde camilerde resmî bir tören şeklinde Mevliî Kandili'yle başlayan mevliî okuma, sonrasında geleneksel unsurun içerisinde yeni formlar oluşturularak yaşamaya devam etmiştir. Osmanlı padişahlarından II. Selim döneminde camilerin minarelerinde kandiller yakılarak kutlandığından, bu geceler “kandil” adını almıştır.

Yazar, kadın mevliîçilerin görev aldığı alanların daha çok “geçiş dönemleri” çerçevesinde yani törensel alanda şekillendiğini, Kıbrıs'ta özellikle “doğum” ve “ölüm” üzerinde yoğunlaşan törenlerin yanında, iyi bir evlilik yapmak, sağlıklı çocuklar doğurmak, okuldan mezun olmak gibi geçişler için de adak mevliîleri düzenlendiğini; ancak “dügün” ve “sünnet” gibi geçiş dönemlerinde mevliî okunmasına rastlanılmadığını ifade eder.

Kıbrıs'ta ölümle ilgili inanç ve ritüellerde, ölenin “üçüncü”, “yedinci”, “kırkinci”, “elli ikinci” ve özellikle de “kırkinci” günü önem arz eder. Buradaki sayılar kökenleri İslamiyet önceki dönem Türk kültürüne, hatta insanlığın ilk dönemlerine kadar uzanan formülistik sayılar olarak karşımıza çıkar. Yazar, ölüyle ilgili mevliîlerde genelde tanıdıklar, komşular ve akrabaların süreci bildikleri için çağrılmadan geldiklerini, buna

## Kıbrıs'ta Mevlitçi Kadınlar ve Mevlit Geleneği'ne Dair

karşın “kırk mevlidi” ve özellikle yıl dönümlerindeki mevlitler için komşu ve tanıdıklara çeşitli araçlarla haber verildiğini ifade eder.

Yazar, gelenekte kadınların düzenlediği mevlide erkeklerin pek katılmadığını, geleneksel usullere göre düzenlenen evlerdeki mevlitlerin kadın mevlitçilerce icra edildiğini, dinleyicilerin ve katılımcıların da kadınlar olduğunu, dolayısıyla kadın merkezli olduğunu ifade eder. Bu törenlerin icrasında hem Kur'an'dan belli surelerin, ayet ve aşrlerin okunması hem de okunanların bağışlanması için yapılan dualar söz konusudur. Mevlitçi, gerekli duaları okur, töreni yönetir, icrasını gerçekleştirir. Cenaze mevlitlerinde Yasin, Tebareke, Amme, Fatiha, Felak, Nas, İhlas, Elif Lam Mim gibi sureler okunduğu, özellikle perşembeyi cumaya bağlayan gece ölüsü olanların evde buhur yaktığı, buhurla tütsüleme ev gezilerek ölenin ruhuna bilinen duaların okunduğu diğer tespitlerdir.

Doğumla ilgili inanç ve pratiklerde, bir taraftan bu geçişte karşılaşabileceği her türlü kötü etkiden anne ve bebeği korumak; diğer taraftan zorlukların olduğu bu geçişte onlara yardımcı olmak söz konusudur. Yazar, Kıbrıslı Türklere ölüm etrafında şekillenen cenaze törenlerine ait mevlitlerden sonra ikinci sırada doğumla ilgili yapılan inanç, ritüel ve uygulamaların yer aldığını söyler. Bu bağlamda da bebek ve anneyi her türlü kötülükten korumak için mevlit yapıldığını tespit etmiştir.

Lohusayı yataktan kaldırma ve evin içinde bebeğiyle dolaşabilmesini sağlama töreninden sonraki önemli aşama, bebek ve annenin kırklanmasıdır. Toplanan akraba ve komşu kadınlar kırklama veya kırk mevlidini yaparlar. Kadın sağ salim doğurduğu için, doğum sonrası rahatı ve huzuru için, sağlıklı olması ve kötülüklerin bebek ve anneden uzak olması için okuma gerçekleştirilir. Yazar araştırmasında mevlide gelenlerin bebeğe çeşitli hediyeler ve anne için de çeşitli tatlılar getirdiğini ifade eder.

Adak mevlitleri, kadınların daha önce Allah'a duasını ettikleri, istedikleri gerçekleşirse yapmayı adadıkları ve gerçekleştirmiş



## Kıbrıs'ta Mevliçî Kadınlar ve Mevliçî Geleneği'ne Dair

olan şeyler için bir araya gelerek mevliçînin okuduğu Kuran-ı Kerim'den sureler, mevliçî şiiri, kasideler, ilahiler eşliğinde Allah'a "teşekkür" ve "şükür" etmeleridir. Zekeriya sofrası Kıbrıslı Türklerde en yaygın olan en çok bilinen adak mevlididir. Kişiler "oğlum evlensin, kızım iş bulsun, torunum üniversiteyi kazansın, ameliyat iyi geçsin, kocamın işleri yolunda gitsin, bereketli olsun, kızımın çocuğu olsun, bu hastalıktan kurtulayım" gibi çeşitli istekleri için adak adarlar. Adak gerçekleşince de bir mevliçî töreni düzenleyerek sofraya kırk çeşit ateş görmemiş yiyecek koyarlar.

Reyhanoğlu, Kıbrıs Türklerinde Abudardar, Zekeriya, Hala Sultan ve Acele Bacı'nın bir *evliya* veya *şehide* mertebesinde olduğuna inanıldığını, okunan mevliçîlerden gelecek sevapların onların ruhuna da bağışlandığını tespit etmiştir.

Mevliçîlerin suya okuma, taşlara okuma, sağıltma yapma, evde ölmüşlere okuma, rüya yorumu yapma, nazar duası okuma, kahve falı bakma, tuza/şekere okuma, bakla falı bakma, kurşun dökme, masal anlatma gibi başka işleri de yapabildiği yazarın bir diğer tespittir. Her mevliçî bu bahsettiklerimizin hepsini yapmayabilir. Bazıları birini, bazıları ise birkaçını yapabilmektedir.

Mevliçî Törenlerinin Genel Düzeni kitabın beşinci bölümüdür. Bu bölümde yazar mevliçî törenlerinde yapılanları şöyle sıralar: ilk önce tören gününe karar verilir, ardından mevliçî ayarlanır. Mevliçî ayarlandıktan sonra ise misafirlere davet edilir. Mevlide gelen misafirlere uygun şekilde karşılanır, ardından icra başlar.

Mevliçîlerde Kur'an-ı Kerim'den sure, aşır ve ayetler bununla birlikte "Vesîlet'ün-Necât" okunmaktadır. "Hz. Muhammet'e, gelmiş geçmiş cümle peygamberlere, şehitlere, orada hazır bulunanların geçmişlerine, akrabalarına, bu bir ölü mevlidi ise ölene" bağışlanmaktadır. Misafirlere birbirleri ile selamlaşarak, ev sahibine, "Allah kabul etsin!", "Allah sağlıkla büyütsün!", "Allah rahmet eylesin!", "Allah sabır versin!" gibi törenin türüne göre dua edip tek tek ayrılır.

## Kıbrıs'ta Mevlitçi Kadınlar ve Mevlit Geleneği'ne Dair

Kitabın altıncı bölümü, İşlevsel Bakış Açısıyla Mevlitçilik ve Mevlit Törenleri başlığını taşımaktadır. Yazar, mevlitlerin millî ve dinî kimliğin altını çizme noktasında ayırıcı bir özellik görevinde bulunduğunu ifade eder. Mevlitlerde iletişim ve dayanışmanın ön plana çıktığını belirten yazar aynı zamanda bu ritüellerle sözlü kültürün aktarımının da gerçekleştiğine vurgu yapar.

Yazar ölüyle ilgili mevlit törenlerinde toplumun beklentisinin kişilerin ölen yakını için iyi bir mevlit töreni yapmasını, son görevini yerine getirme olarak gördüğünü böylece mevlit okutan kişilerin toplum içinde saygınlık ve itibar da kazandığını belirtir. Yine bu noktada mevlit okumanın, okutmanın ve okunan mevlidi dinlemenin sevap olduğuna inanıldığını, bu nedenle mevlidi düzenlemeye ve mevlide gitmeye önem verildiğini ifade etmiştir.

Reyhanoğlu, mevlitlerin, Kıbrıs Türk kültüründe hem toplum hem de mevlitçi açısından; millî ve dinî kimliği inşa, cinsiyet rolünü pekiştirme, topluluğu bir araya getirme ve coşkunluk duygusu oluşturma, grup içi dayanışma, iletişim ve sosyal sermaye, ihtiyaçların karşılanması ve sorun çözme, dinî doyumluk, manevi huzur ve rahatlama, ruhen ve bedenen arınma, toplum içinde saygınlık, itibar, sevap kazanma, Allah'ın rızasını, Peygamber'in şefaatinin kazanma, ölenin yolculuğunu kolaylaştırma, dinî bilgiler edinme, ibadet etme, inancı güçlendirme, bebek ve anneyi tehlikelere karşı koruma, bolluk ve bereket temin etme ve mevlitçiye ekonomik gelir sağlama gibi pek çok işlev yüklediğini belirtir.

Kitabın yedinci bölümü, Değişim Dönüşüm başlığını taşımaktadır. Kitabın bu bölümünde Reyhanoğlu, toplumsal çözülme ve durağanlığa yol açabilecek değişim üzerinden ilerlemiştir. Bu bağlamda toplumun kültürel dinamikleri, ilişki kurduğu topluluklar ve yaşadığı coğrafyaya göre çeşitli değişiklikler geçirdiğini, yaşamdaki değişimle birlikte toplumsal ve dinî yapının da yeniden şekillendiğini ifade eder. Bu başlık altında bahsedilen değişim-dönüşüm kaynak kişilerin konuyla ilgili algıları üzerinden ele alınmıştır. Genel anlamıyla

## Kıbrıs'ta Mevliçî Kadınlar ve Mevliçî Geleneği'ne Dair

görüşmelerde değişim-dönüşüm mevliçîlerin ve halktan olan kimselerin çeşitli konulardaki eleştirileri üzerinden değerlendirilmiştir.

Kaynak kişiler kültürdeki değişimlerden rahatsız olduklarını sıklıkla dile getirmektedirler. Eleştiriler özellikle törenlerin dinî boyutunun azalıp sekülerleştiği noktasında yoğunlaşmaktadır.

Yazar, toplumsal değişim noktasında günümüzde yapılan törenlere ilgi ve katılımın azalığını, dolayısıyla dine ve ritüellere olan ilginin zayıfladığını belirtir. Uygulayıcıların talepleriyle uygulamalarda çeşitli değişikliklerin olduğu, bu değişimlerde de daha çok “azalma” olduğu temayülü tespit edilmiş, buna karşın yiyecek ve içecek dağıtma kısmında bir artış olduğu tespit edilmiştir.

### Sonuç

Kadının dinsel yolculuğunun hikâyesinin anlatıldığı bu kitapta yazar mevliçî, mevliçîlik ve mevliçî geleneğindeki inanç, ritüel ve pratikler üzerinden Kıbrıslı Türk kadınların merkezinde yer aldığı; mevlide dair inanç ve icralar, mevliçînin psiko-sosyal açıdan yetişme şartları, usta-çırak ilişkisine dair bilgi ve deneyimleri, ritüellerin icra ediliş biçimi, toplumsal süreçte inançsal boyutuyla yer alma şekli, mevliçî ve mevliçîliğin işlevleri aynı zamanda değişim-dönüşümün izlerini sürerek adadaki somut olmayan kültürel mirasın kaydını görünür kılmaya çalışmıştır. Kısacası mevliçînin halk arasında çeşitli bağlamlar içerisinde farklı işlevler yüklenerek nasıl bir gelenek zinciri oluşturduğunun izlerini somut, elle tutulur bir şekilde bir sahada, Kıbrıs'ta izlerini sürmüş ve bu bağlamda literatüre katkı sağlamıştır.

Yazar, Türkçe yazılmış olan Mevliçî'in Türk diliyle hatta Kıbrıs ağzıyla okunuyor olması ve anlatılanları halkın anlıyor olmasının onu halkın gözünde kıymetlendirerek, dinî bir kimliğe büründürdüğünü, Kıbrıslı Türklerde erkeklerin de mevliçîlik yapmalarına karşın lohusayı yataktan kaldırma, kırk mevliçî, altı aylık kınası, adak mevliçî gibi uygulamaların

## Kıbrıs'ta Mevliçî Kadınlar ve Mevliçî Geleneği'ne Dair

tamamen kadınların yaptığı törenler olduğundan mevliçîliğin kadın merkezli bir meslek olduğunu ifade etmiştir.

Reyhanoğlu, günümüzde gelenekte usta-çırak ilişkisi içerisinde mevliçî yetişmemesi, yetişenlerin gerekli donanımına sahip olmaması, kadınların Kur'an eğitimi almamaları/alamamaları, almış olanların talebi karşılayamaması nedenleriyle bu kurumun kadınlar tarafından temsiliyetinin nicelik ve nitelik olarak zayıfladığını, bu meslek ve mesleğe dair geleneksel bilginin bugün kaybolduğunu, yine günümüzde kadın mevliçîlerin ihtiyacı karşılayacak sayıda olmaması, erkek hocaların kadınların icra alanına girerek bu alanda yer edinmeye başlamasına neden olduğunu tespit etmiştir. Yazar yine bu bağlamda gelenek içerisinde ritüellerdeki uygulamaların azaldığını bu durumun da sekülerleşme, modernleşme, hızlı yaşam şartlarıyla ilintili olduğunu ifade eder.

Kadın kaleminden kadın deneyimlerinin anlatıldığı çok kapsamlı ve alanında bir ilke imza atan bu çalışmanın, benzer çalışmalara örnek teşkil etmesi ve halkbilimi alanına katkı sağlaması temennisiyle.